

Nesezdané soužití ve vztahu k manželství

Vymezení předmětu a cíle výzkumu

Jedním z diskutovaných témat veřejného diskurzu je problematika partnerských vztahů. Poslední mediální senzací, týkající se této oblasti, byl problém registrovaných partnerských vztahů. Tzv. registrované partnerství je dáváno do spojitosti hlavně s možností právního ošetření soužití homosexuálních párů. Tato otázka vyvolala bouřlivou diskuzi. Objevily se názory, že institucionalizace tohoto typu soužití ohrozí tradiční rodinu -základní prvek společnosti. Zákon o registrovaném partnerství nakonec přijat nebyl. V souvislosti s obavami veřejnosti o "tradiční rodinu" při zavedení registrovaného partnerství, nás zaujal jiný problém : Vidí naše společnost jako problém i nesezdaná soužití nebo pro ni "manželství na zkoušku" představuje přirozenou formu zahájení partnerského života?

Komentář [k1]: Když prezentujete v textu diskuzi, měli byste uvádět, kdo patří mezi diskutující strany. Např. Objevily se názory, zejména mezi poslanci KDU-ČSL, že..

Základní výzkumná otázka je

"Jak česká populace vnímá fenomén nesezdaného soužití ve vztahu k tradičnímu manželství?"

Odvozené výzkumné otázky

- *Jak lidé obecně jev nesezdaného soužití přijímají?*
- *Jak pohlíží česká populace na plození dětí u nesezdaných párů?*
- *Jaká hlavní negativa a pozitiva spatřují lidé u obou typů soužití?*

- *Spatřují dvojice žijící v nesezdaném soužití v této formě partnerského svazku spíše předstupeň manželství nebo jeho alternativu?*
- *Které dimenze berou lidé v úvahu při celkových úvahách o obou typech svazků?*

Kontext výzkumu

Nesezdané soužití je výrazným znakem proměny populačního chování v západních zemích od konce šedesátých let. Kohabitace je nejvíce rozšířena ve Švédsku a Dánsku, kde tímto typem soužití prochází v určitém bodě životní dráhy vlastně každý mladý člověk.

Komentář [k2]: Ukotvit v literatuře.

Přesné statistiky o tomto jevu bohužel neexistují, neboť narozdíl od ostatních demografických jevů není předmětem statistické evidence. Údaje tak pocházejí především ze sociologických a demografických průzkumů, takže jsou zatíženy jistou mírou nepřesnosti.

První data o nesezdaném soužití v české populaci pocházejí z poloviny 80.let díky průzkumu z let 1985–1986 provedenému mezi snoubenci, kteří v té době uzavírali sňatek. Další výzkum byl proveden v letech 1990–1991, kdy byl zjištěn nepatrný nárůst /ze 46% na 48%/ párů žijících v nesezdaném soužití vzhledem k prvnímu průzkumu z let 1985–1986. Podle výzkumu z roku 1997, kdy byly zjišťovány postoje mladé svobodné populace ve věku 18–29 let, uvažovalo o přímém vstupu do manželství pouze 19% mužů a 20% žen, zatímco plných 67% mužů a 70% žen tvrdilo, že do manželství vstoupí až po předchozím nesezdaném soužití. Pro mladé lidi v České republice zůstává stále nejrozšířenější a nejvíce preferovanou variantou partnerského života manželství, i když si část mladých lidí vytvořila novou koncepci partnerského vztahu: nejprve spolu žijí v nesezdaném soužití a sňatek uzavírají později.

Je tedy patrné, že odkládání sňatků je pro moderní společnost

typické a je vyvoláno mechanismy působícími na sňatkovém trhu, jež jsou ovlivněny, ekonomickými, sociálními či psychickými dimenzemi.

Výzkumný problém může být zkoumán za pomoci konceptu základních forem nesezdaného soužití, kterými jsou v zásadě:

nesezdané soužití: forma soužití dvou jedinců opačného pohlaví žijících ve svazku podobném manželství bez uzavření sňatku

soužití snoubenecké: nastává u těch partnerů, kteří v blízké či vzdálenější budoucnosti, pomýšlejí na to, že se vezmou

soužití rozvedených/ovdovělých: soužití lidí, jež prošli rozvodem a kteří většinou nemíní uzavírat nový sňatek

soužití svobodných mladých párů: soužití mladých lidí, kteří nemíní uzavřít sňatek. Je to forma vztahu rozvinutého skandinávského typu, v němž se i rodí děti.

ve vztahu k **manželství**.

Postoj k jednotlivým typům soužití je dán **náboženským vyznáním** respondenta, jeho **zkušeností s nesezdaným soužitím, vzděláním, velikostí obce**, kde žije, jeho **věkem** a **socioekonomickým statusem**.

Komentář [k3]: Vychází toto tvrzení z již provedených výzkumů, nebo je to váš předpoklad?

Operacionalizace

Nesezdané soužití - způsob soužití dvou mladých partnerů, ale status manželství neklesá. Možné indikátory:

- opačné pohlaví partnerů
- společná domácnost
- dělba práce

- příslušný rodinný stav
- společný sexuální život
- společné plány do budoucna

Snoubenecké soužití - pro tento typ použijeme stejné indikátory jako pro nesezdané soužití obecně, navíc indikujeme snoubenecké soužití:

- reálným úmyslem uzavřít sňatek

Soužití svobodných mladých párů - platí tytéž indikátory jako pro nesezdané soužití obecně, indikátorem je navíc ještě:

- absence úmyslu uzavřít sňatek

Soužití rozvedených/ovdovělých - indikátory jsou stejné jako pro nesezdané soužití obecného typu, dalšími indikátory jsou:

- předchozí sňatek partnerů a
- absence úmyslu uzavřít sňatek se současným partnerem

Postoje k nesezdanému soužití - mohou mít dimenze :

Ekonomická dimenze a indikátory jsou:

- finanční samostatnost
- prostředky pro chod domácnost
- prostředky na volnočasové aktivity
- finanční jistota

Sociální dimenze a indikátory jsou:

- získávání nových sociálních rolí
- společné sociální kontakty
- pocit sounáležitosti
- legitimizace vztahu a rodiny

Dimenze náboženského vyznání a indikátory jsou:

- katolické
- evangelické
- československé bratrské
- jiné křesťanské
- ostatní mimokřesťanské
- žádné

Dimenze zkušeností s nesezdaným soužitím a jeho indikátory:

- zkušenost s nesezdaným soužitím
- bez zkušenosti s nesezdaným soužitím

Dimenze vzdělání a indikátory jsou:

- Základní
- Středoškolské - vyučen
- Středoškolské - nevyučen
- Středoškolské - s maturitou
- Vyšší
- Vysokoškolské

Dimenze velikosti obce a indikátory jsou:

- 0 - 499 obyvatel
- 500 - 4 999 obyvatel
- 5 000 - 9 999 obyvatel
- 10 000 - 19 999 obyvatel
- 20 000 - 49 999 obyvatel
- 50 000 - 99 999 obyvatel
- Nad 100 000 obyvatel

Dimenze věku a indikátory jsou:

- 15 - 18 let
- 19 - 21 let
- 22 - 25 let
- 26 - 29 let
- 30 - 39 let
- 40 - 49 let

Manželství - společný trvalý vztah dvou jedinců opačného pohlaví, který je sociálně sankcionovaný a institucionalizovaný, zpravidla je jeho prvkem též úmysl založit rodinu, některé indikátory manželství:

- sňatek
- příslušný rodinný stav
- společná domácnost
- společný sexuální život
- úmysl založit rodinu

Způsob výběru vzorku

Pro výzkum bude použito výběrové dotazníkové šetření (vícestupňový náhodný výběr-podle pohlaví, věku a regionů).
Návrh:1000 respondentů (obyvatelé ČR ve věku 15-50 let).]

Komentář [k4]: Máte jasno v tom, na základě jakého „seznamu“ budete provádět náhodný výběr?

Literatura :

Brown, S. a Booth. A. 1996. „Cohabitation Versus Marriage: A Comparison of Relationship Quality.“ In *Journal of Marriage and the Family* 3: 668-678.

Fialová, L. a kol. 2000. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Slon.

Kuchařová, V. a Zamykalová, L. 2000. „Předpoklady sňatkového a rodinného chování mladé generace.“ *Sociální politika* 2: 14-16.

Lajda, J. 1993. „Prečo je rodina základom ľudskej spoločnosti.“ in *Rodina a spoločnosť - hodnoty pre 21. storočie*. Praha: PWPA-CS.

Možný, I. 1987. *Kapitoly ze sociologie rodiny*. Brno: J. E. Purkyně.

Pištorá, L. 2003. „Nesezdaná soužití (faktická manželství) podle sčítání lidu 2001.“ *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje* 2: 119-122.

Plaňava, I. 2000. *Manželství a rodina*. Brno: Dopolněk.

Plaňava, I. 1998. *Spolu každý sám. V manželství a rodině*. Praha: NLN, s.r.o.

Rabušic, L. 1990. „K některým proměnám manželství a rodiny v současných západních společnostech.“ Pp. 50-66 in *Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university*, ed. by V. Podborský. Brno: Masarykova universita v Brně.

Rabušic, L. 2001. *Kde ty všechny děti jsou?*. Praha.: SLON.

Rabušic, L. 1996. „O současném vývoji manželského a rodinného chování v České republice.“ *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje* 3: 173–180.

Rychtaříková, J. 2000. „Sňatečnost a nesezdaná soužití.“ *Demografie: revue pro výzkum populačního vývoje* 4: 291–295.

Dále použity :

Plzák, M. : *Je stále více rozvodů než sňatků*. Mladá fronta, 30. 4. 2004.